

Janusz Królikowski

"Istruzione "Donum vitae" su rispetto della vita umana nascente e la dignità della procreazione (*22 febbraio 1987)", Città del Vaticano 1990 : [recenzja]

Collectanea Theologica 62/3, 194-196

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

różnie i chętnie opowiada o nich w salach wykładowych uczelni teologicznych i seminariów oraz w kaplicach, kościołach i salach szkolnych. Publicystyka J. Gacia stanowi dobry przykład uprzystępniania problemów i spraw trudnych.

Na książkę składa się pięć części: 1. *Kraj, ludzie, historia*; 2. *Jerozolima*; 3. *Judea*; 4. *Samaria i Galilea*; 5. „*Idźcie na cały świat*”. Nietrudno zauważyć, że ten układ geograficzny ma podtekst teologiczny i dobrze przystaje do schematu Historii Zbawienia zawartej w Starym i Nowym Testamencie. Wśród podanych w książce informacji znalazło się kilka drobnych potknięć. Nie obniżają wysokiej oceny, na jaką ona zasługuje, niemniej jednak w następnym wydaniu, do którego na pewno dojdzie, powinny być usunięte. Wydawca powinien też zadbać o zmianę formatu. Margines od strony grzbietu jest stanowczo za wąski i utrudnia czytanie książki. Jest to ważny, ale właściwie jedyny postulat pod adresem wydawnictwa, którego inicjatywa zasługuje na prawdziwe uznanie.

Refleksję J. Gacia kończą słowa: „Nie można napisać zamkniętej książki o Ziemi Świętej, kiedy wszystkie sprawy, problemy i spostrzeżenia pozostają otwarte tak dla czytelnika, który może przeżyć je inaczej, jak i dla autora, który ma chęć zniszczyć swój maszynopis i rozpocząć wszystko od nowa, wszystko inaczej”. Rzeczywiście, każdy człowiek przeżywa spotkanie z Ziemią Świętą na swój sposób. Wciąż będzie powstawała literatura pisana piórem szczęśliwców, którzy stąpali śladami osób i wydarzeń przedstawionych w Biblii. Każdy może też przeżyć wszystko na nowo i wszystko inaczej. Ale dobrze się stało, że autor nie zniszczył maszynopisu. Tego rodzaju wspomnienia publicystyka, ubogacona o niebanalną zadumę, jest niesłychanie pożyteczna i potrzebna. Lektura tej i podobnych książek trwale zostaje w pamięci każdego, kto się na nią decyduje.

ks. Waldemar Chrostowski, Warszawa

Congregazione per la Dottrina della Fede, *Istruzione "Donum vitae" su rispetto della vita umana nascente e la dignità della procreazione* (22 febbraio 1987), Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1990, s. 167 (*Documenti e studi*, t. 12).

22 lutego 1987 r. Kongregacja Nauki Wiary ogłosiła wielkiej wagi dokument *Donum vitae*, który podejmuje problemy szacunku dla rodzącego się życia ludzkiego i godności jego przekazywania. Ta sama Kongregacja w zainicjowanej serii wydawniczej *Documenti e studi* przypominała dokument, dodając komentarze teologów, które ukazały się na łamach *L'Osservatore Romano* po ogłoszeniu Instrukcji *Donum vitae*. Warto zwrócić na nie uwagę pięć lat po ukazaniu się *Instrukcji*, gdyż wciąż nie tylko pozostaje, ale staje się coraz bardziej aktualna podjęta tam fundamentalna problematyka dotycząca początków życia ludzkiego, szacunku dla niego i godności jego przekazywania.

Michel Schooyans, profesor Uniwersytetu Katolickiego w Louvain L. N., komentując Instrukcję *Donum vitae* zwraca uwagę na jej profetyczny charakter, który wyraża się w jej przyszłościowym nastawieniu, w wyjściu naprzeciw człowiekowi, w spojrzeniu na przyszłość jego życia i jego godności począwszy od samej prokreacji. Instrukcja jest dokumentem proroczym, ponieważ będzie miała „głębokie i trwałe konsekwencje” dla całej przyszłości ludzkości (por. s. 92), 1) deklarując, że wszystkie byty ludzkie mają takie samo prawo szacunku, 2) broniąc jedności małżeńskiej i rodzinnej przed pogardą i destrukcją ze strony technologii oraz przed rozbięciem związku seksualności i prokreacji, tożsamości „cywilnej” i „genetycznej”, 3) wskazując właściwą pozycję prawa i jego obowiązki względem człowieka, jego życia, godności i szczęścia, 4) przypominając potrzebę dowartościowania w moralności współ-

czesnej znaczenia intencji i decyzji, zwłaszcza na obszarze badań naukowych. Ten proroczy wymiar *Instrukcji Donum vitae* czeka na podjęcie i realizację.

Angel Rodriguez Luño, profesor teologii moralnej w Instytucie Jana Pawła II i Ateneo Romano della Santa Croce, analizuje ciągłość nauczania Magisterium w odniesieniu od zagadnień: 1) szacunku należnego embrionowi ludzkim i 2) godności prokreacji w konfrontacji z wszelkiego typu sztucznymi zapłodnieniami, w zestawieniu jej z celami małżeństwa oraz w ogóle z godnością osoby.

Bartholomew Kiely, profesor psychologii i teologii moralnej na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim, omawia głębokie związki, jakie istnieją między wiedzą i moralnością, a które w sposób szczególny stają się widoczne dzisiaj w kontekście rozwoju wiedzy biomedycznej, która postawiła przed moralnością wiele nowych i nie znanych wcześniej wyzwań. Dobrze że te wyzwania zostały zauważone przez Kościół i podjęte w nauczaniu, trzeba jeszcze by w tym duchu zostały podjęte i zrealizowane jako odpowiadające naturze i godności osoby ludzkiej.

Angelo Scola, profesor Instytutu Jana Pawła II oraz Papieskiego Uniwersytetu Laterańskiego, zwraca uwagę na principium teologiczne prokreacji ludzkiej, któremu wiele miejsca poświęca *Instrukcja Donum vitae*. Przede wszystkim podkreśla konieczność związku seksualności z prokreacją, która jest wyrazem autentycznego znaczenia seksualności; jest w tym częścią konstytutywną bytu ludzkiego stworzonego na obraz Boży. Jest to prawda, którą trzeba uznać jednoznacznie w przepowiadaniu oraz w teologii, w wierności wobec nauczania Magisterium Kościoła.

Dionigi Tettamanzi, profesor teologii moralnej i pastoralnej w Seminarium w Mediolanie, w swojej refleksji rozwija pierwszą część *Instrukcji Kongregacji Nauki Wiary* poświęconą szacunkowi wobec embrionów ludzkich. Podstawą szacunku jest widzenie życia ludzkiego przez pryzmat kategorii daru; to pozwala jednoznacznie zrozumieć naturę i tożsamość embrionu ludzkiego, a zwłaszcza to, że jego natura i tożsamość są takie same, jak każdej osoby ludzkiej, a więc przysługuje mu taka sama godność. Przyjęcie tego aksjomatu jest wystarczające do określenia, jaki szacunek należy się embrionom ludzkim.

Albert Chappelle, profesor teologii moralnej w Instytucie Studiów Teologicznych w Brukseli, poświęca swój komentarz godności prokreacji ludzkiej oraz, w tym kontekście, niektórym interwencjom związanym z przekazywaniem życia. Naczelną normą moralną, według której należy widzieć te problemy, jest godność małżeństwa: małżonkowie są współpracownikami Boga dla daru życia.

Elio Sgreccia, dyrektor Centrum Bioetyki Uniwersytetu Katolickiego w Rzymie, zwraca uwagę na niektóre aspekty z deontologii medycznej, które wynikają z *Instrukcji Donum vitae*, a zwłaszcza problem odpowiedzialności lekarza za rodzące się życie, za jego godność oraz godność jego przekazywania; odpowiedzialność ta ukazuje prawdziwą pozycję lekarza w społeczności.

Gérard Mémeteau, przewodniczący Konferencji Wydziałów Prawa oraz wiceprezydent Konfederacji Prawników Katolickich we Francji, opierając się na wypowiedzi *Instrukcji Kongregacji Nauki Wiary* analizuje związki moralności z prawem cywilnym. Podkreśla konieczność interwencji i zaangażowania się autorytetu publicznego w obronę życia człowieka i jego godności na wszystkich jego etapach, mimo że są one często niewystarczające i ograniczone w swoich skutkach. Prawo cywilne musi mieć pierwszorzędny wzgląd na życie i na rodzinę oraz na obronę ich naczelnych praw i wartości.

Komentarze do *Instrukcji Donum vitae* zamyka wypowiedź o jej autorytecie z 24 grudnia 1988 r.: ma ona charakter doktrynalny w kwestiach moralnych, została zaaprobowana przez papieża i prawowicie opublikowana przez Kongregację Nauki Wiary.

Opublikowana ponownie przez Kongregację Nauki Wiary Instrukcja *Donum vitae* oraz komentarze do niej przypominają, że w obecnych warunkach trzeba na nią zwrócić nową uwagę. Dokument ten nie został należycie doceniony przez polską teologię oraz nie był wystarczająco uwzględniony w toczącej się w Polsce dyskusji wokół projektu ustawy o obrocie poczętego życia ludzkiego. Nie doczekaliśmy się w Polsce jakiegoś komentarza do Instrukcji, czego oczekuje m.in. Kongregacja Nauki Wiary: „zwraca się z ufnym wezwaniem i zachętą do teologów, a zwłaszcza moralistów, by pogłębili treści nauczania Magisterium Kościoła i uprzyśpnieili je wiernym” (*Zakończenie*). Ponieważ Instrukcja *Donum vitae* ma charakter przyszłościowy, a nawet proroczy (profetyczny), jak zaznaczył M. Schooyans w swojej reakcji na nią, dlatego jest czas, aby podjąć konieczne prace nad jej recepcją i pełnym włączeniem w życie Kościoła.

ks. Janusz Królikowski, Rzym